

Практичне заняття 1

Тема: Поняття, предмет, метод, джерела дисципліни

Мета: Опанування теоретичного матеріалу, щодо:

- Поняття, види та структура конфлікту.
- Функції конфлікту.
- Динаміка конфлікту.
- Діагностика конфлікту.
- Стратегії поведінки в конфлікті.
- Конфлікт крізь призму права.

Завдання до практичного заняття:

Завдання 1. Надайте своє визначення понять: конфлікт; образ конфлікту; мотиви конфлікту; позиція сторін конфлікту; причини виникнення конфлікту; функції конфлікту.

Завдання 2. Назвіть та опишіть функції конфлікту. Наведіть приклади за названими функціями конфлікту.

Завдання 3. Проаналізуйте динаміку зародження й розвитку конфлікту між сторонами. Наведіть декілька прикладів можливих конфліктів, надайте пропозиції, як їх можна вирішити.

Завдання 4. Вирішіть конфліктні ситуації. Опишіть, які саме суперечності виникають, способи вирішення конфлікту, додаткові проблеми під час застосування різних способів вирішення конфлікту:

1. друг позичив вам гроші, але не хоче їх віддавати;
2. колега віддає вам свою роботу, оскільки, за його словами, не він має її робити;
3. подруга / дружина кричить на вас, оскільки ви не допомагаєте їй у домашніх справах;
4. ваша дитина вкрала мобільний телефон в іншої дитини, а її батьки прийшли до вас із претензією;
5. ви ненавмисно вдарили іншу людину під час спортивної гри й завдали їй легких тілесних ушкоджень.

Завдання 5. Придумайте конфліктну ситуацію та проведіть рольову гру стосовно її вирішення, де б кожна сторона задовольнила свої вимоги в найбільшому обсязі (сторони конфлікту (2 особи), особа, яка допомагає вирішити спор, треті сторони, які спостерігають за ситуацією та мають свої пропозиції вирішення конфлікту).

Практичне заняття 2

Тема: Поняття і види альтернативних примирювальних процедур

Мета: Опанування теоретичного матеріалу, щодо історичних витоків альтернативного вирішення конфліктів (спорів). Поняття та особливості альтернативних способів вирішення спорів. Поняття та особливості альтернативних способів вирішення спорів. Основні види альтернативних способів вирішення спорів.

Завдання до практичного заняття:

Завдання 1. Проаналізуйте способи врегулювання конфліктів у різні історичні етапи: додержавні спільноти; часи античності; доба Середньовіччя; Київська Русь; епоха козацтва; Новий і Новітній часи; сучасна Україна.

Завдання 2. Надайте тлумачення терміна «альтернативне вирішення спорів» і перерахуйте основні його переваги.

Завдання 3. Назвіть основні види альтернативних способів вирішення спорів і наведіть приклади їхнього застосування.

Завдання 4. Проаналізуйте моделі завершення конфліктів. Наведіть приклади завершення конфліктів стосовно кожної моделі:

- 1) виграти / програти;
- 2) програти / виграти;
- 3) програти / програти;
- 4) виграти / виграти.

Завдання 5. Проаналізуйте стратегії (способи) поведінки в конфлікті: суперництво; ухилення; пристосування; компроміс; співробітництво.

Завдання 6. Розгляньте конфліктну ситуацію та порадьте сторонам конфлікту альтернативні способи вирішення спорів. Чим може закінчитися цей спір?

Громадянка О. працює продавцем у магазині «Світляк», безпосереднім власником і керівником якого є громадянин А. За зафіксованою інформацією з камери спостереження громадянка О., працюючи у свою зміну 12.02.2020 в період із 11:03 до 12:10, передала своєму чоловікові громадянину Б. товар із магазину в загальній сумі 12 007,35 грн (дванадцять тисяч сім грн 35 коп.). Зі свого боку, власник магазину громадянин А. висунув претензії до громадянки О. із пропозицією повернути товар або відшкодувати заподіяну шкоду, на що громадянка О. відповіла, що вже немає цього товару та грошей на його відшкодування. Громадянин А. має намір звернутися до суду.

Практичне заняття 3

Тема: Переговори, як альтернативний спосіб вирішення правових конфліктів

Мета: Опанування теоретичного матеріалу, щодо поняття та природа медіації. Принципи медіації. Види медіації. Моделі медіації. Правовий статус медіатора.

Завдання до практичного заняття:

Завдання 1. Розгляньте основні моделі медіації, такі як сітка Л. Ріскіна, підхід Б. Буша і Д. Фолджера, мета-модель Н. Александра. Яка модель вам більше за все імпонує і чому?

Завдання 2. Розгляньте ситуацію та спробуйте вирішити її за допомогою застосування процедури медіації.

Ансамбль «Ластівка» – молодий український музичний квартет, що подає великі надії, який отримав прекрасні відгуки критиків на дебютному концерті в Празі три роки тому. Його запросили для проведення серії з 6 музичних камерних концертів улітку в м. Києві. Для виконання деяких квінтетів Бетховена, Шуберта і Дворжака ансамблю був потрібен віолончеліст, тому вони уклали контракт із пані Шале-де-баф, юною віолончелісткою з надзвичайним музичним хистом із Франції, для проведення цих 6 концертів разом.

Однак за кілька тижнів до початку концертів пані О. Дерев'яненко, керівник і менеджер ансамблю, отримала листа від пані Шале-де-баф із такими словами: «На мій превеликий жаль, я не зможу грати з вами, як ми домовлялися». Провівши невелике розслідування, О. Дерев'яненко виявила, що Шале-де-баф уклала угоду із симфонічним оркестром «Simons» із м. Рим (Італія) і згідно з нею проведе сольні виступи на музичному фестивалі «Магія музики» у Флоренції (Італія), а потім на фестивалі в м. Парижі (Франція), причому обидві ці події відбуватимуться тоді, коли і концерти в м. Києві.

Ансамбль «Ластівка» розпочав переговори з паном Лео Марценалі, менеджером симфонічного оркестру «Simons». Ці переговори не мали результату. Пан Лео Марценалі наполягає, що він уклав юридично дійсний контракт із пані Шале-де-баф і що «вона має право вирішувати, з ким вона буде грати». Відповідно всі претензії повинні бути спрямовані саме до пані Шале-де-баф. Консультант сказав пані О. Дерев'яненко, що отримати судову заборону щодо Шале-де-баф буде практично не можливо, втім, як і виконати її, і що все одно в Шале-де-баф немає таких грошей, щоб надати процесу будь-якого сенсу і сприймати його серйозно. Однак позов проти «Simons» стосово підбурювання до порушення договору може виявитися успішним.

Практичне заняття 4

Тема: Третейський (арбітражний) суд, як альтернативний спосіб вирішення спорів

Мета: Опанування теоретичного матеріалу, щодо право на медіацію. Сторони медіації. Медіатор. Інші учасники медіації.

Завдання до практичного заняття:

Завдання 1. Визначте, що таке право на медіацію і чи всі особи мають право на медіацію.

Завдання 2. Назвіть усі сторони медіації, а також правові й моральнопсихологічні умови участі сторони в медіації.

Завдання 3. Надайте перелік прав та обов'язків сторін медіації. Чому, на вашу думку, сторони мають чітко виконувати свої обов'язки?

Завдання 4. Розгляньте ситуації та проведіть рольову гру із застосуванням медіації для вирішення спору із залученням сторін (правопорушник-дитина, постраждала дитина, законні представники дітей з обох сторін, особа-медіатор):

1. хлопчик Д. унаслідок сварки побив хлопчика Г. і після цього викрав у нього телефон марки Samsung S10. Батьки хлопчика Г. висунули обвинувачення батькам хлопчика Д.;
2. хлопчик А. почав розпускати неправдиві слухи про вчительку англійської мови громадянку Б. Вчителька дізналася про все і звернулася до батьків хлопчика А.;
3. дівчинка Ж., перебуваючи в гостях у дівчинки М., пошкодила новий телевізор, на що дівчинка М. погрозила тим, що розповість усе батькам. Дівчинка Ж., зі свого боку, почала нецензурно лягтися на дівчинку М. та її батьків.

Практичне заняття 5

Тема: Майстерність медіатора та медіаційна процедура

Мета: Опанування теоретичного матеріалу, щодо:

- Медіатор як професія. Компетентності медіатора. Конфліктологічна компетентність медіатора. Комунікативна компетентність медіатора. Процедурна компетентність медіатора. Рефлексивна компетентність медіатора. Правова компетентність медіатора. Техніки медіатора. Активне слухання. Невербальна комунікація. Постановка запитань. Перефразування. Робота з емоціями.
- Загальна характеристика медіаційної процедури. Премедіація. Стадії медіації. Підготовча стадія. Збирання інформації та визначення тем для обговорення. Робота з інтересами та потребами сторін. Пошук та оцінювання варіантів рішення. Оформлення домовленостей. Постмедіація.

Завдання до практичного заняття:

Завдання 1. Проведіть дискусію на тему «Якщо б я був медіатором, що б я робив і чого не робив би?»

Завдання 2. Визначте всі прийоми медіаторів. Наведіть на практиці, як ці прийоми застосовуються.

Завдання 3. Визначте основні проблеми у визначенні майстерності медіатора.

Завдання 4. Розгляньте співбесіду та спробуйте побудувати діалог між другою стороною та медіатором. Вигадайте ще декілька вимог від обох сторін. Підійдіть до вирішення спору за допомогою розподілу ролей сторін і медіатора.

Медіатор: Чи правильно я розумію, що ви би хотіли отримувати чітко встановлену суму грошей розміром 5000 грн?

Жінка: Саме так.

Медіатор: Уточніть, будь ласка, з яких витрат складається ця сума?

Жінка: Продукти, одяг, оплата за приватний садочок. Я маю відповідні фіскальні чеки. І це половина того, що витрачаю на дитину.

Медіатор: Чи згодні ви надати цей розрахунок вашому чоловіку?

Жінка: Звичайно.

Медіатор: Ви також казали, що вважаєте за доцільне щоразу погоджувати прихід вашого чоловіка до доньки. Це так?

Жінка: Авжеж. Крім того, я б хотіла, щоб він приходив тільки тоді, коли мені немає з ким залишити дитину, адже я інколи працюю в нічну зміну.

Медіатор: Отже, ви маєте потребу, щоб ваш чоловік ночував із донькою у вас вдома?

Жінка: Так, усе правильно.

Медіатор: Чи ви розраховуєте, що ваш чоловік забиратиме доньку до себе додому?

Жінка: Ні, я не дозволю йому забирати мою донечку до його оселі.

Завдання 5. Вирішить конфліктну ситуацію за допомогою застосування процедури медіації.

Богдан і Микола заснували своє підприємство, яке в подальшому отримало назву ТОВ «Бомик». Друзі домовились, що будуть рівноправними партнерами.

Через 2 роки Богдан мав їхати на навчання в магістратурі Англії, тому було ухвалено рішення призначити Миколу директором ТОВ «Бомик». Свого часу Богдан передав у статутний капітал підприємства подароване батьками нежитлове приміщення для

розміщення головного офісу ТОВ «Бомик» із домовленістю, що в разі виходу з підприємства його майно буде повернуте.

Після повернення Богдана з навчання його запросили працювати в міжнародну корпорацію на одну з керівних посад, тому вони з Миколою домовились, що Микола буде надалі керувати бізнесом, а Богдан за потреби буде надавати вливання додаткових інвестицій у бізнес.

У 2020 році в ТОВ «Бомик» виникли непередбачувані витрати внаслідок помилки в рекламній продукції у великому проєкті, яку довелося передруковувати значним накладом за власний рахунок. Після цього один із основних клієнтів відмовився від подальшої співпраці з Товариством і ринком поширювалися чутки про підірвану репутацію компанії. Микола скликав загальні збори, на яких висунув пропозицію попросити в Богдана додаткову інвестицію розміром 10 000 дол. для проведення рекламної кампанії. Зі свого боку, Богдан був дуже обурений тим, що протягом останнього року він не отримував жодного прибутку з компанії, а тепер ще й має платити за помилки Миколи. Він захотів вийти зі складу учасників, забравши належну йому частку.

Завдання 6. Розгляньте судові рішення та запропонуйте їхнє вирішення без звернення до суду за допомогою застосування процедури медіації:

- цивільний процес ([перейти](#));
- господарський процес ([перейти](#));
- адміністративний процес ([перейти](#)).

Практичне заняття 6

Тема: Медіація, як альтернативний метод вирішення спорів. Медіації в світовій практиці. Конфлікт, як об'єкт медіації. Особливості медіації в окремих сферах суспільних відносин

Мета: Опанування теоретичного матеріалу, щодо:

- Сімейна медіація. Бізнес-медіація. Медіація в трудових відносинах. Медіація в адміністративно-правових відносинах. Медіація як форма відновного правосуддя. Медіація у сфері міжнародних відносин.

Завдання до практичного заняття:

Завдання 1. Опишіть основні особливості сімейної медіації. Наведіть приклади сімейних спорів і способи їхнього вирішення.

Завдання 2. Наведіть приклади бізнес-медіації. Як би ви вирішили спори стосовно наведених вами прикладів?

Завдання 3. Дайте відповіді на питання: Які види спорів можуть траплятися в трудових відносинах? Які найкращі засоби вирішення цих спорів?

Завдання 4. Розкрийте сутність медіації в адміністративно-правових відносинах. Наведіть приклади адміністративних спорів.

Завдання 5. Проведіть рольову гру із залученням медіатора та сторін спору за будь-яким із вищезазначених спорів.

Завдання 6. Розгляньте судові рішення та запропонуйте їхнє вирішення без звернення до суду за допомогою застосування процедури медіації:

- 1) цивільний процес – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101419895>;
- 2) господарський процес – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78955310>;
- 3) адміністративний процес – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78954511>.

Завдання 7. Розгляньте конфліктну ситуацію на прикладі Кайдашевої сім'ї. Знайдіть усі інтереси обох сторін, спробуйте досягти згоди між сторонами.

«Минула зима. Знов настало літо. Золоте літо несло за собою нелад між Кайдашенками. Той нелад знову почався за грушу. Як громада ділила між братами двір старого Кайдаша, до Карпової половини одійшла груша. Тин пройшов на аршин поза грушею. Та груша була Лаврінова. Ще хлопцем Лаврін прищепив своїми руками щепу на старому пні. Груша погналась вгору, як верба. Батько подарував Лаврінові ту грушу на багату кутю тоді, як Лаврін чхнув за вечерею. В сім'ї всі звали ту грушу Лавріновою. За це знали всі на кутку. Груша росла широко й високо і довго не родила. Сам Лаврін натякав Карпові не раз і не два, що в Карпів двір одійшла його груша. Але доки груша не родила, доти й лиха не було. На біду того літа груша вродила, та ще й дуже рясно. Груші були здорові, як кулаки, та солодкі, як мед. Таких груш не було в цілому селі. Груш уродило так рясно, що гілля аж гнулось додолу. Лаврінові діти довідались, що та груша не дядькова. Хоч стоїть у дядьковому городі, а батькова. Стара бабуся їм докладно за все розказала й намовила їх полізти через тин та нарвать груш. Діти тільки того й ждали. Хлопці полізли на грушу та й давай трусить, а дівчата збирали в пазухи. Коли тут з хати вискочила тітка Мотря.

- – А нащо це ви рвете наші груші! – крикнула Мотря на небожів та небог.
- – Еге! Це не ваші груші. Бабуся сказали, що це груша батькова, а не дядькова, – говорили діти та все збирали груші.

- – Ось я вам дам груші! Зараз повикидайте мені груші з пазух, бо я нарву кропиви, та позадираю вам спіднички, та дам таких груш, що ви не потрапите, кудюю втікати. Мотря кинулась до кропиви. Діти підняли гвалт і кинулись на тин, як кошенята. На їх крик вибігла з хати Мелашка.
- – А навіщо оце ти, Мотре, б'єш моїх дітей? – спитала в Мотрі Мелашка. – За те, щоб не крали моїх груш, – обізвалась з-за тину Мотря.
- – А хіба ж це твої груші? Це наша груша; хіба ж ти не знаєш, чи що? – говорила Мелашка.
- – Ще що вигадай! На нашому городі та вироста ваша груша! Це, мабуть, свекрушище тобі наговорила на вербі груші, а на осиці кислиці, – говорила Мотря.
- З хати вийшов Лаврін і почав заступатись за дітей. Він кричав до Мотрі, що то груша його, що про те знає все село, що його діти мають право рвати груші, коли схотять. Кайдашиха вискочила й собі з хати й вже лаяла Мотрю на всю пельку.
- – Ідїть, діти, та рвїть груші смїливо! Це ваша груша, – говорила до дітей Кайдашиха.
- – Нехай тїльки влїзуть у мїй город вдруге, то я їм ломакою ноги поперебиваю! – кричала Мотря.

А груші висїли, як горнята, та жовті, як віск! Лаврінові діти дали б їм гарту, хоч би вони зовсїм були чужі, а тут бабуся й мамуся кажуть, що можна й треба рвать. Діти знов полїзли крадькома на грушу. Мотря вискочила з дубцем і побила дітям спини.»

Практичне заняття 7

Тема: Вирішення юридичних питань, пов'язаних з позбавленням спадщини.

Мета: Розглянути завдання, щодо поділу майна та набути навичок вирішення цих задач.

Завдання для розгляду на занятті:

Задача 1. 20 січня 2004 року помер громадянин Руденко, який заповіту не залишив. За час перебування у шлюбі з дружиною Галиною вони збудували будинок вартістю 48 тис. грн., придбали речей звичайної домашньої обстановки і вжитку на суму 12 тис. грн. та автомобіль вартістю 24 тис. грн. Крім вдови у Руденка ще було двоє синів. Один із них був умисно вбитий своїм братом ще за життя батька і залишив напівсиротами дочок Ольгу і Вікторію. Незадовго до смерті Руденко у письмовій формі із нотаріальним посвідченням уклав договір дарування із своїм братом Василем з обов'язком передати у дарунок автомобіль 21 лютого 2002 р., у день Василевого 50-ти річчя. Про цей договір дружина Руденка нічого не знала. Василь вважав, що з 21 лютого автомобіль має стати його власністю, оскільки ще не закінчився строк прийняття спадщини і цю річ ніхто не успадкував із спадкоємців першої черги. Свої права на спадщину заявили вдова і син, який відбував кримінальне покарання. Заяву про прийняття спадщини подали також 14-ти річна Ольга і 15-ти річна Вікторія. Як має відбутися спадкування? Свою відповідь обґрунтуйте.

Завдання для самостійного виконання роботи:

1. Обрати одну із представлених задач (1 - 6), вирішити її та скласти письмовий звіт.
2. Викласти звіт з практичної роботи у СДН у курс «Спадкове право»

Задача 1. 29 січня 2004 року в автомобільній катастрофі загинув громадянин Федисяк. Із спадкоємців першої черги у нього залишився тільки син Олег, а з другої черги - рідна сестра. Заповіту складено не було. Сестра вважала, що спадкоємцем має стати вона, оскільки за тиждень до загибелі Федисяка його син намагався отруїти батька, але побачивши муки останнього, після випитої отрути, не витримав і відвіз його до лікарні. У зв'язку з цим сестра твердила, що син не може отримати право на спадкування як особа, яка скоїла замах на життя спадкодавця. Чи згодні ви з нею? Свою відповідь обґрунтуйте.

Задача 2. 2 лютого 2004 року громадянин Чижик склав заповіт на користь своїх синів Володимира і Віктора. Своє майно він заповів їм у рівних частках. 5 лютого за пропозицією батька Володимир ознайомився з текстом заповіту і був дуже обурений, бо сподівався, що все майно батько заповість йому. 6 лютого Володимир здійснив замах на життя Віктора, який (замах) виявився невдалим. Брат отримав середньої тяжкості тілесне ушкодження. Володимира було засуджено до позбавлення волі. Через місяць після вступу у законну силу вироку суду, Чижик раптово помер. Віктор вважав, що він є єдиним спадкоємцем, оскільки згідно ч. 1 ст. 1224 ЦК не мають права на спадкування особи, які вчинили замах на життя можливих спадкоємців. В свою чергу Володимир твердив, що йому належить право на спадкування, оскільки його батько знав про замах на життя Віктора, але заповіту після цього не змінив, не скасував і не склав нового. Хто з братів правий у цій ситуації?

Задача 3. Одарка, яка вийшла заміж за Івана, приховала від нього свою тяжку хворобу, яка була небезпечна для чоловіка. Разом вони прожили один рік. Дізнавшись про цю хворобу Іван домігся через суд визнання шлюбу недійсним, але через місяць він раптово помер.

Одарка вважає, що вона має право на спадкування, оскільки згідно ст. 41 Сімейного кодексу її шлюб із Іваном відносився до тих шлюбів, який міг бути визнаний недійсним за рішенням суду, в той час як у ч. 4 ст. 1224 ЦК вказано, що не мають права на спадкування за законом одна після одної особи, шлюб між якими є недійсним або визнаний таким за рішенням суду. Тобто, визнаний, а не такий, що може бути визнаний. Чи є Одарка правою у цій ситуації?

Задача 4. Після смерті громадянки Петрусенко, два її сини — Василь та Іван стали спадкоємцями за заповітом. Обоє отримали свідоцтво про право на спадщину. Однак Василь ніяк не міг змиритися з тим, що йому спадкового майна дісталось значно менше ніж його братові. Про це він весь час докоряв Іванові, пропонував поділити все порівну, але той відмовлявся. Тоді під час чергової сварки, будучи у нетверезому стані, Василь встромив Іванові ножа в живіт. Після відчайдушних старань лікарів життя потерпілого вдалося врятувати. Після виходу з лікарні Іван звернувся до суду з позовом про визнання недійсним Василювого свідоцтва про право на спадщину на підставі ч. 1 ст. 1224 ЦК відповідно до якої не може бути спадкоємцем особа, яка вчинила замах на життя когось із спадкоємців. Чи може позов бути задоволений? Свою відповідь аргументуйте.

Задача 5. Останні два роки громадянка Власова проживала зі своїм садиноким сином Віталієм. У неї була ще дочка Діана, яка проживала окремо разом із своєю сім'єю. Власова склала заповіт, у якому все своє майно заповіла синові і дала можливість Віталію із змістом заповіту ознайомитися. Цим мати хотіла домогтися того, щоб він став краще доглядати за нею. Але сталося навпаки. Тоді мати пригрозила синові, що половину будинку заповість дочці, але сама не могла піти у нотаріальну контору і тому запросила нотаріуса додому. Той приходив кілька разів, але син його до матері не пустив. Незабаром Власова померла. Які правові наслідки для Віталія може мати така його поведінка?

Задача 6. У січні 2004 року помер громадянин Шутко. Після його смерті залишилася 50-ти річна вдова, яка працювала в магазині продавцем, дочка - дільничний терапевт, син - інвалід та 75-ти річний батько. У заповіті синові Шутко заповів дачний будинок вартістю 10 тис грн. та акції на суму 1 тис грн., батькові - автомобіль вартістю 8 тис грн., меблевий гарнітур - вартістю 2 тис грн. та акцій на суму 1 тис грн. Будинок та решту майна на суму 66 тис грн. Шутко заповів заводові, на якому працював понад 30 років. Син і батько звернулися до суду з позовом про визнання заповіту частково недійсним, оскільки на їх думку за заповітом вони отримали менше ніж повинні отримати як спадкоємці, котрі мають право на обов'язкову частку у спадщині. Син вважав, що він може додатково претендувати на майно вартістю 1 тис грн., а батько - 3 тис грн. Спробуйте довести безпідставність претензій спадкоємців.

Практичне заняття 8

Тема: Підсумкове заняття. Спадковий договір та його складання.

Мета: Розглянути основні розділи спадкового договору.